

Nestálosť geometrie (racionálny jazyk verzus subjektívny vnem)

Vizuálnu stránku prác Ašota Haasa okrem príslušnosti k sfére geometrickej abstrakcie, konštruktivismu a op artu výrazne charakterizujú ich dokonalé high-tech línie spolu s vyváženosťou a precíznosťou kompozičnej stránky a náležiacia estetika. Tento jav spôsobujú autorove skúsenosti z vysokoškolských štúdií, počas ktorých pôsobil v ateliéroch venujúcich sa výučbe dizajnu, voľného sochárstva i sklárskeho výtvarníctva. Dizajnérsky prístup sa odráža v dôraze na efektívnosť a účel tvaru, sochárske školenie v spôsobe narábania s objemom a hmotou v súčinnosti s priestorom, a princípy sklárskej tvorby vo využívaní svetla a v práci s transparentnosťou materiálov. Komplex výtvarných zručností z rôznych oblastí a ich používanie predurčili autorovo typické nezotrvávanie v jednej polohe alebo forme výtvarnej produkcie a vždy prítomná chuť experimentovať. A tak to, čo by sme mohli pokladať za permanentné hľadanie výrazu, resp. nerozhodnosť, je naopak zámerné skúšanie nových možností a vytváranie použiteľnej esencie z nadobudnutých poznatkov. Experimentálna črta je tak v autorovej tvorbe prítomná neustále, prostredníctvom nej

sa snaží rozširovať limity, ktoré ju ohraničujú. Hlavným prostriedkom na to je využívanie vedy a uplatňovanie technológií.

Tvorba Ašota Haasa nadväzuje na tendencie op artu a geometrickej abstrakcie striktným geometrickým jazykom, princípom multiplikácie alebo seriálovosti, no predovšetkým akcentom na fyzikálne vlastnosti svetla a farby, čiže je uplatnením kinetických i statických foriem op artu.¹ Ich spoločným menovateľom sú najmä prvky optického iluzionizmu, ktorý vzniká na základe vzniku virtuálneho pohybu v diele - vytváranom „destabilizáciou pravidelných vzorov a neustálou inverziou objektu a podkladu“.² Ovládanie gramatiky jazyka geometrie dokazuje autor predovšetkým používaním dvoch tvarov – kruhu a štvorca, ktoré sú jeho elementárnymi jednotkami. Vytváranie derivátov ich multiplikáciou či zmnožovaním fragmentov alebo výsekov (ako dôsledkov permanentných analýz týchto základných geometrických útvarov) mu umožňuje plynulo prechádzať z 2D zobrazenia do 3D formy, čím narúša a prekračuje ich naoko stabilné hranice. Na druhej strane je táto stratégia aj

Pozri viac:

1 THOMASOVÁ, Karin: Op-art. In: Dejiny výtvarných štýlov 20. storočia, Pallas, Bratislava 1994, s. 182.

2 In: Kol.: Umění po roce 1900. Modernizmus, antímodernizmus, postmodernizmus. Slovart, Praha, 2007, s. 380.

kreovaním virtuálnych priestorov, a to nielen v sklenených plastikách a svetelných objektoch, ale predovšetkým v plošných maľbách. Je obdobným variantom autorovho rozbíjania reality na pixely a simuláciou reality inej ich znovu zoskupovaním, ktoré používa v sochách. V tomto prípade je zobrazovaná roztrieštením alebo fragmentarizáciou štvorca a kruhu, no simulakrá vnútorných priestorov vznikajú podobne v presnej autorovej réžii.

Využívanie technológií je určujúcim znakom tvorby Ašota Haasa. Rozhodne nie sú len jej sekundárnym aspektom, naopak, sú výrazným formotvorným činiteľom. Je nevyhnutné ich chápať ako súčasť komplexu diela, v ktorom je všetko postavené na ich efektívnosti, účinnosti a precíznom prevedení. Práce s východiskami v geometrickej abstrakcii a op arte tak získavajú nielen kvalitatívny a s tým úzko spojený zážitkový „upgrade“, ale zároveň sú aj zásadným dôkazom prirodzenej koexistencie vedy a súčasného umenia. Používanie vlastných, no aj aplikovaných vedeckých a technologických postupov svedčí o interdisciplinárnej stránke diel ako jedného **3** z typických rysov dnešného umenia, no zároveň sú nevyhnutnou zložkou experimentov. Odráža sa to vo vzniku techník, ktoré môžeme v mnohých prípadoch označiť ako autorské. **4** Známkou prítomnosti, resp. odvolaním sa na technológie je aj farebnosť v maľbách vznikajúca výlučne z miešania základných modelov. **5** Inou stránkou tvorby Ašota Haasa, ktorá tiež plne potvrdzuje jej experimentálnu povahu, sú isté „vybočenia“ mimo dominantných foriem jeho prác. Ide o experimentálny film, kde autor skúma presahy a interakcie umelej inteligencie a tzv. biointeligencie, no najmä interaktívne realizácie s uplatnenými princípmi robotiky alebo tzv. dynamický systém s použitím lasera ako obdoby klasických nástrojov, kde iniciátorom fungovania je výlučne pohyb diváka.

6 Navzdory racionalite geometrického jazyka nie sú práce Ašota Haasa výrazovo chladnými a sterilnými jednotkami. Naopak, vďaka tomuto jazyku sa vytvára otvorené pole

pre interakciu. Mimo cielenej interakcie, kde sa divák nachádza v programovanej pozícii určitého štartéra mechanického fungovania diela, je pre autora typická najmä tá, v ktorej fragmentuje a transformuje vizuálne vnemy percipienta tak, aby vnímal efekty nestálosti, vibrácie či ilúzie pohybu v inak statických dielach, ktorých strohé a matematicky presné a zdanlivo neživé formy tieto možnosti sprvu vylučujú. Autor zámerne rozohráva hru iluzórnosťou, ktorá vedie až k vyvolávaniu zrakových manipulácií, predovšetkým simuláciou 3D virtuálnych priestorov (nielen) v 2D ploche. Destabilizuje tým pocit z vnímania bežnej reality a spôsob vizuálneho čítania necháva vyslovene na individuálnom vneme diváka, čo je dôležitý aspekt komunikatívnosti jeho diel. Uvedené formy interakcie a interaktivity posúvajú autorove definuje stret parametrov geometrickej abstrakcie a jej analytického a exaktne presného jazyka s prvkami nestálosti, efemérnosti až živosti či pulzácie. Vzniká tak ojedinelý stav, kde sa k sebe približujú racionálne a striktné dodržiavané prístupy v kreatívnom autorskom procese a možnosť vyvolania subjektívneho pocitu v divákovi.

Ašot Haas rozširuje hranice geometrie tým, že vo svojej tvorbe kladie najväčší dôraz na pocitovú až metafyzickú stránku vyznenia svojich prác. Posúva tak chápanie do iného čítania, v ktorom už geometria nie je len odrazom racionálneho myslenia vyjadrujúceho pozitivistický vzťah k svetu a intelektu, **7** ako to bolo v prípade umenia geometrie ako jedného zo smerov neo-avantgárd, prítomnej aj v slovenských podmienkach. Zámerné nastavenie diela na participáciu diváka, nielen fascinácia, ale aj programovanie vlastných technológií ako čitateľných presahov vedy do umenia, ktoré umožňujú rafinovane zakódovať subjekt autora za strohé neosobné a minimalistické formy diel, rozširujú možnosti vnímania prác Ašota Haasa, disponujúcich na prvý pohľad iba spektakulárnymi povrchovými vizuálnymi charakteristikami, o ďalšie roviny.

Mira Sikorová - Putišová

Pozri viac:

3 Zosobňuje ho využívanie matematických postupov – v kódovaní a vytváraní matematických modulov, ďalej princípov kybernetiky a aplikovanie poznatkov z fyziky – predovšetkým optiky a jej zákonov v svetelných a sklenených objektoch.

4 Spravidla vznikajú prostredníctvom dlhodobějších procesov, v ktorých si autor overuje a skúša viacero možností. Dôležitým je kooperácia s inými technológmi či špecializovanými subjektmi – napríklad sklárske dielne. V prípade sklenených objektov ide o techniky lepenia, leštenia i farbenia sklenených tabuliek, vkladanie hliníkových fólií či iných reálií, ďalej používanie špeciálnych typov sklenenej hmoty s vysokým obsahom olova (sklo s vysokými optickými kvalitami), generovanie a následné uplatňovanie osobitých postupov pri vypaľovaní objektov zo skla. V oblasti maľby je to najmä používanie tzv. digitálneho štetca, ktorého proces nanášania línií programuje autor prostredníctvom vlastného autorského softvéru.

5 Sú to RGB (Red-Green-Blue) model pri monitoroch a CMY(K) Cyan/azúrová-Magenta/purpurová- Yellow/žltá-black/čierna model pri tlači.

6 Je to krátky experimentálny film Mother Wit (2006) a interaktívny zvukový objekt na báze laserových lúčov Harfa (2009). Z robotickej bázy vychádzajú aj ďalšie ešte študentské práce. Viac na: <http://www.asot.sk/4/video.html>

7 RUSINOVÁ, Zora: Ad fontes. In: Kol.: 60. roky v slovenskom výtvarnom umení, SNG, Bratislava, 1995, s. 23.

The Fickleness of Geometry (Rational Language vs. Subjective Perception)

Aside from belonging to the sphere of geometric abstraction, constructivism and op art, from a visual point of view the works of Ašot Haas are strongly characterized by perfect high-tech lines together with balance and precision of the compositional side, and by pertaining aesthetics. This is due to the artist's college experience. He has worked in design, free sculpting, as well as glass-design studios. The design approach is mirrored in his accent on effectiveness and intention of form; the sculptural training is evident in the way he works with volume and mass in relation to space; and he uses the principles of glass crafting when he works with light and transparency of materials. The complex of skills of different ranges and their use have foreshadowed the artist's typical non-abidance in one position or form of visual production, and an ongoing taste for experimenting. What we might translate as a permanent search of expression, or indecisiveness, is in fact deliberate testing of new possibilities and creating of an exploitable essence, based on the acquired knowledge. That is why there is always an experimental side to the artist's work; through

it, he searches to expand the limits that enclose it. The main tool for this is the use of science and technologies.

The work of Ašot Haas relates to the tendencies of op art and geometric abstraction with a strict geometric language, with the principle of multiplication or serialness, but most of all with an accent on physical attributes of light and color, so it is an assertion of both kinetic and static forms of op art. **1** What they have in common are elements of optical illusionism that stems from the creation of virtual motion in a work of art that originates in a "destabilization of even patterns and a perpetual inversion of object and subject." **2** The artist proves he masters the grammar of the language of geometry mainly by using two shapes - the circle and the square -, his elementary base units. Creating of derivatives by their multiplication or by layering of fragments or sectors (as a result of a permanent analysis of these elementary geometric forms) enables him to smoothly transition from 2D into 3D, and in so doing he transgresses their seemingly rigid boundaries. This strategy also

See:

1 THOMASOVÁ, Karin: Op-art. In: Dejiny výtvarných štýlov 20. storočia, Pallas, Bratislava 1994, p. 182.

2 In: Collective of authors: Umění po roce 1900. Modernizmus, antimodernizmus, postmodernizmus. Sloart, Praha, 2007, p. 380.

See:

3 It is impersonated in the use of mathematical principles - in coding and creating of mathematical modules, and also of principles of cybernetics and application of physics - mostly optics and its laws in light and glass objects.

4 They are usually created through longterm processes in which the author verifies and tests more possibilities. Cooperation with other technologists or specialized subjects is important, e.g. with glassworks. In case of glass objects we are talking about techniques of gluing, polishing or coloring of glass tablets, inserting of aluminum foils and so on, and also the use of specific types of glass mass with high volumes of lead (glass with high optical qualities), generating and subsequent assertion of unique practices when firing a glass object. When considering painting, we are talking mostly about the use of the so-called digital brush and the process of applying of lines programmed by the author through his own authorial software.

5 RGB (Red-Green-Blue) on monitors and CMY(K) Cyan-Magenta-Yellow-Black in print.

6 It is a short experimental film *Mother Wit* (2006) and an interactive sound object based on laser rays *Harfa* (2009). More student works stem from the robotic basis. For more information: <http://www.asot.sk/4/video.html>

7. RUSINOVÁ, Zora: Ad fontes. In: Collective of authors: 60.roky v slovenskom výtvarnom umení, SNG, Bratislava, 1995, p. 23.

creates virtual spaces, not only in glass sculptures and light objects, but mainly in flat paintings. It is a similar variation on the artist's deconstruction of reality into pixels and the simulation of another reality through their re-configuration that he uses in sculptures. In this case the painting is created through fractionalization or fragmentation of the circle or the square, but the simulacra of the inner spaces are generated similarly under precise direction of the author. The use of technologies is a determining moment in the works of Ašot Haas. They are definitely not only a secondary aspect; on the contrary, they are a distinctive forming factor. It is crucial to understand them as components of the complex of the work where everything is based on their efficiency, effectiveness and precise realization. Through this, works with a basis in geometric abstraction and op art gain not only a qualitative as well as an adjunct experience upgrade, they also become a principal proof of the natural coexistence of science and contemporary art. The use of one's own, as well as applied scientific and technological methods proves the interdisciplinary side of works of art **3** as a typical characteristic of today's art, but they are also an inevitable component of experiments. This is reflected in the development of techniques that we can often call authorial. **4** Another sign of the presence or a reference to technologies is the range of colors in the paintings, created solely from mixing of basic models. **5** A different aspect of Ašot Haas' work, one that also fully affirms its experimental nature, becomes visible through deviations outside of the dominant forms of his work. There is the experimental film where the artist studies transgressions and interactions of artificial intelligence and the so-called bio intelligence, interactive realizations with applied principles of robotics and the so-called dynamic system that uses laser as a variation to classic instruments. The motion of the spectator is the sole operating initiator.

6 Despite the rationality of the geometric language of Ašot Haas' works, they are not cold and sterile. On the contrary, an open field for communication is being created thanks to this language. Beside the targeted interaction in which the spectator finds himself

in the programmed position of a certain starter of the mechanical functioning of the work, it is also typical for the author to fragment and transform the percipient's visual perception so that he registers the effects of impermanence, vibration or illusion of motion in otherwise stationary works, the austere and mathematically precise and seemingly inanimate forms of which preclude such possibilities at first. The author opens the game with illusoriness that leads all the way to evoking visual manipulations, mainly a simulation of 3D spaces (not only) in a 2D space. Through this, he destabilizes the sensation of perceiving of ordinary reality and he leaves the method of visual reading entirely to the individual perception of the spectator. This is an important aspect of the communicativeness of his work. The mentioned forms of interaction and interactivity push the author's works into a position in between, a position typical for him, defined by the interference of parameters of geometric abstraction and its analytical and exact language with elements of impermanence and frailty to the point of liveliness or pulsation. A unique status is created - the rational and strictly followed methods in the creative authorial process are coming closer together with the possibility of evoking a subjective feeling in the spectator.

Ašot Haas broadens the horizons of geometry by accentuating the emotional, even metaphysical aspect of his work's effect. He pushes the understanding into a different kind of reading, into a place where geometry is not only a reflection of rational thinking, expressing a positivist relationship to the world and to intellect **7** as was the case of the art of geometry, one of the courses of the neo avant-gardes present also in the Slovak context. At first glance, his works bear spectacular surface characteristics, visually speaking. A deliberate configuration of the artwork in a way that requires the spectator's participation, and not only a fascination but also the programming of his own technologies that are readable transgressions of science into art and that enable a cunning encoding of the subject of the author behind austere, impersonal and minimalistic forms of the artwork, add more dimensions to the perception potential of the works of Ašot Haas.